

Sjukdomsövervakning av vilda djur i Sverige 2025

SVA:s rapportserie 135

Sjukdomsövervakning av vilda djur i Sverige 2025

Redaktör: Erik Ågren. Författare: Gustav Averhed, Caroline Bröjer, Emma Höök, Aleksija Neimanis, Karin Olofsson-Sannö, Ellinor Spörndly-Nees, Elina Thorsson, Henrik Uhlhorn, Erik Ågren, Moa Naalisvaara Engman

Omslag: Rödhake. Foto: Erik Ågren. Övriga foton: SVA om inget annat anges.

SVA:s rapportserie nr 135

ISSN 1654-7098

Dnr. SVA2026/239

SVAKOM306.1

© 2026 SVA. Den här publikationen är öppet licensierad via CC BY 4.0.

Du får fritt använda materialet med hänvisning till källan. Läs mer på

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Den här publikationen citeras "Sjukdomsövervakning av vilda djur i Sverige 2025. SVA:s rapportserie nr 135. SVA, 2026"

Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, är en expertmyndighet som genom diagnostik, forskning och rådgivning stärker Sveriges förmåga att bekämpa djursjukdomar som utgör hot mot kritiska samhällsfunktioner. Friska djur – trygga människor.

Ulls väg 2B, 751 89 Uppsala

Innehåll

Innehåll	3
Förord	4
Sammanfattning	5
Inkomna fallvilt 2025	6
Anmälningsspliktiga sjukdomar hos fallvilt	8
Följ ett fall från fält till SVA	10
Ett intressant fall 2025	14
Svenska havssköldpaddor!	15
Fågelinfluensa 2025	16
Dvärgbandmask i Uppsala	17
Riktad smittövervakning	18
Viltobduktion på distans	20
Råttor som smittbärare	21
Marina däggdjur 2025	22
Stora rovdjur 2025	26
Om viltsjukdomsövervakning i Sverige	29
Finansiering	30
Viltpublikationer 2025	31
Kunskapsförmedling	33
Expertarbete	34

besöksadress: ulls väg 2 B **adress:** 751 89 Uppsala **telefon:** +46 18 67 40 00

fax: +46 18 30 91 62 **e-post:** sva@sva.se **webb:** www.sva.se

Förord

Denna årsrapport utgör en redovisning av arbete utfört med medel från Viltvårdsfonden för året 2025, främst för den så kallade fallviltundersökningen som är en del av viltarbetet på SVA. Rapporten sammanfattar även övrigt viltarbete på SVA under året, där utförda projekt och forskningsstudier inom viltsjukdomsövervakningsprogrammet redovisas, liksom andra aktiviteter som utförts med syfte att uppfylla den del av SVA:s instruktion som är ”...att följa och analysera utvecklingen av sjukdomstillstånd hos [...] vilda djur”. Ett mycket stort tack till alla frivilliga i allmänhet och jägarkåren i synnerhet, som rapporterat in fynd av döda eller sjuka vilda djur på vårt formulär rapporteravilt.sva.se eller på telefon eller epost. Det är ni som bidrar med ögon i fält så att data och prover kommer till SVA och gör vårt arbete med viltsjukdomsövervakning möjligt!

Uppsala 18 mars 2026

Sektionschefer Erik Ågren, Viltsektionen och Aleksija Neimanis, Forskning och utveckling

BILD 1. Fågelinfluensautbrott i slutet av 2025 medförde många rapporter om döda fåglar till rapporteravilt.sva.se. Här ett insänt foto på en död svan i vattnet, från en rapportör ur allmänheten.

Sammanfattning

Under 2025 registrerades 1 400 fallvilt på SVA, med nära 800 däggdjur och 600 fåglar, samt enstaka amfibier och kräldjur. Bland dessa hittades 106 fall av smittsamma sjukdomar som anmälts till Jordbruksverket samt 114 fall av smittor som rapporteras frivilligt till WOA, världshälsoorganisationen för djurhälsa. SVA:s viltarbete ger sedan 78 år en god bild av sjukdomstillstånden hos vilda djur. I Sverige förekommer med några få undantag sällan allvarliga smittsamma sjukdomar hos vilda djur.

För 2025 var ett större utbrott av högpatogen fågelinfluensa mot slutet av året den mest påtagliga viltsjukdomshändelsen. Sammanfattningsvis visar resultaten från året att Sverige fortsatt har ett över lag gott hälsoläge hos vilda djur. Inhemska smittor och sjukdomar förekommer, såsom salmonellabakterier hos vildsvin och småfåglar, harpestbakterier som drabbar främst harar, och dvärgbandmask hos rödrävar. En del smittor är allvarliga för individen men påverkar inte viltpopulationerna i stort, och ett fåtal är zoonotiska smittor som kan drabba människor. Med kontinuerlig övervakning erhålls kunskap om när och var utbrott eller förändringar i sjukdomar hos vilda djur sker, och om nya smittor introduceras i landet.

SVA tog under 2025 emot kroppar eller prover från 687 stora rovdjur, dvs. brunbjörn, lodjur, varg och järv som hittats döda eller fällts under jakt eller andra omständigheter, en minskning från åren innan, då 872 individer registrerades 2024 och 1 165 under 2023. SVA:s uppdrag är att alla björnar, lodjur, vargar och järvar som hittas döda, alternativt fälls under jakt eller under andra omständigheter, ska undersökas, som kropp eller uttagna prover. Resultaten visar att de stora rovdjuren över lag har ett gott hälsoläge, på populationsnivå.

Inom programmet för hälso- och sjukdomsövervakning av marina däggdjur har SVA i samverkan med Naturhistoriska riksmuseet under året obducerat 52 tumlare och sälar, ett program som över tid ökar kunskapsläget om dessa arter och den miljö de lever i. En strandad Sowerbys näbbval undersöktes också under året.

Källa: SVA Årsredovisning 2025, SVALA år 2025

SJUKDOMSÖVERVAKNING AV VILDA DJUR

Övervakning av sjukdomsläget hos vilda djur görs främst genom obduktioner och uppföljande undersökningar av upphittade döda vilda djur eller sjuka vilda djur som avlivats. Från dessa djur och andra projekt samlas prover för riktade undersökningar av olika smittor eller sjukdomar. Omvärldsbevakning samt rapportering från allmänheten bidrar med information om dödlighet och sjukdomar hos vilda djur vilket gör att SVA kan få in prover och djur för viltsjukdomsövervakningen. Fokus ligger på de sjukdomar hos vilda djur som kan smitta till eller från tamdjur eller människor, och de som kan tänkas påverka de vilda populationerna, särskilt hotade arter.

Inkomna fallvilt 2025

Viltsektionen tog under året emot totalt 1 400 fall av fallvilt, dvs. hittade döda eller avlivade sjuka vilda djur, inom den generella sjukdomsövervakningen.

Fallviltet listas i fallande antal fall per inkommen vild art, fördelat på 794 däggdjur, 593 fåglar, fyra kräldjur (två karetsköldpaddor, en skogsödlå och en snork) och åtta groddjur (två vanlig padda, två grönnäckig padda, två mindre vattensalamandrar, en större vattensalamander, en åkergroda).

Av 1 400 fallvilt var 1 139 (81 %) hela kroppar. Antalet fallvilt detta år var cirka 21 % lägre jämfört med året innan, en medveten prioritering av budgetskäl.

Vildsvin var det vanligaste däggdjuret, en avspeglning av fortsatt fokus på och insatser för att övervaka afrikansk svinpest. Av 100 inkomna uttrar undersöktes 26 på SVA. De flesta som dödade i trafik eller drunknat i fiskeredskap skickades direkt vidare till Naturhistoriska riksmuseet. Kadaver i alltför nedbrutet skick destruerades utan undersökning.

Hjortdjur är ett jaktbart vilt som undersöks ofta, 144 fall under året. Som fallvilt inkom 81 stora rovdjur, 101 harar och vildkaniner, samt 59 insektsätare, dvs igelkottar, fladdermöss och näbbmöss. Rovfåglar utgjorde 29% av de inkomna fåglarna då flertalet hör till vilt som tillfaller staten. Totalt 204 (26 %) av däggdjuren och 128 (22 %) av fåglarna var Statens vilt.

Övriga fall som hanteras men inte redovisas här är prover för riktad hälso- och sjukdomsövervakning från vilt som fällt under jakt, samt vilt från vilthägn och viltuppfödning, således djur med djurägare.

Vissa prover från vilda djur skickas till och analyseras på andra laboratorier inom SVA, främst gäller detta trikinanalyser.

TABELL 1. Antal inkomna fallvilt, däggdjur 2025.

Däggdjursart	Antal per art
Vildsvin	182
Utter	100
Älg	97
Fälthare	70
Lodjur	62
Igelkott	47
Rådjur	40
Rödräv	34
Vildkanin	22
Tumlare	20
Gråsäl	17
Ekorre	16
Knubbsäl	15
Varg	10
Fladdermus	9
Skogshare	8
Brunbjörn	6
Dovhjort	5
Vikare	4
Järv	2
Kanin, Mård, Näbbmus	3
Fjällräv, Kronhjort, Mus, Råtta, Vattensork	2
Bäver, Grävling, Hare, Hermelin, Hund, Iller, Mink, Sowerbys näbbval, Vessla	1

TABELL 2. Antal inkomna fallvilt, fåglar 2025.

Fågelart	Antal per art
Havsörn	58
Vitkindad gås	28
Gräsand	25
Kaja, Stadsduva	24
Koltrast	20
Domherre, Grönsiska	18
Knölsvan	16
Sillgrissla	15
Duvhök, Grönfink	14
Blåmes	13
Sparvhök	12
Skrattmå	11
Gråtrut, Kråka, Större hackspett, Tornfalk	10
Berguv, Kungsörn, Ormvråk, Ringduva	9
Taltrast	8
Grågås, Havssula, Kanadagås, Kattuggla, Lappuggla, Röd glada, Slaguggla	7
Fasan, Järpe, Kungsfågel	6
Ejder, Pilgrimsfalk, Skata, Trana, Vit stork	5
Duva, Fiskgjuse, Hornuggla, Häger, Sidensvans, Stenknäck, Storskarv	4
Gröngöling, Havstrut, Morkulla, Nötväcka, Sångsvan, Talgoxe, Tornseglare	3
Björktrast, Bofink, Fiskmå, Gulsparv, Lärkfalk, Råka, Sjöorre, Sothöna, Svartvit flugsnappare, Tretåig mås, Turkduva	2
Bergfink, Bivråk, Blåhake, Okänd, Grå flugsnappare, Gråhakedopping, Gråspett, Gök, Hökuggla, Knipa, Kungsfiskare, Mindre korsnäbb, Mås, Pilfink, Prutgås, Småskrake, Sparvuggla, Spetsbergsgås, Spillkråka, Steglits, Stenfalk, Storlom, Storskrake, Storspov, Strandskata, Större skrikörn, Svarthuvad mås, Svartmes, Sädgås, Tjäder, Tobisgrissla, Tofsvipa, Tordmule, Vigg, Ängshök, Ärtsångare	1

BILD 2. En kanadagås som dött av fågelinfluensa, ett fall för fallviltundersökningen och övervakning av smittor hos vilda djur i Sverige. Foto: SVA

Anmälningsspliktiga sjukdomar hos fallvilt

SVA rapporterar diagnostiserade fall av anmälningsspliktiga djursjukdomar till Jordbruksverket, för vidare rapportering till internationella organ.

Under 2025 diagnostiserade SVA 106 fall med anmälningsspliktiga sjukdomar hos 27 olika arter av frilevande vilda djur som rapporteras till Jordbruksverket och sedan vidare till EU och WOA, Världshälsoorganisationen för djurhälsa (Tabell 3). Det finns också frivillig rapportering till WOA för andra intressanta sjukdomar hos vilda djur vilket ses i tabell 4, med 114 fall under 2025 vilket ger en bild av vilka smittor som förekommer i landet.

Inga nyintroducerade smittor noterades i landet under året. Högpåtaglig fågelinfluensa dök åter upp i landet mot slutet av året och var början på ett stort utbrott som fortsatte under 2026. En riktad uppföljande undersökning av rävens dvärgbandmask i Uppsala under 2025 påvisade ett flertal ytterligare positiva fall och ett nytt smittat område kunde konstateras där.

Antalet fall av rapporterade sjukdomar hos vilda djur speglar endast hur många diagnoser som hittats bland de fall som har skickats till SVA eller annat laboratorium och inte hur vanligt förekommande sjukdomen är i en viltpopulation. Den generella sjukdomsövervakningen gör dock att vi kan fånga upp när och var utbrott sker eller när nya smittor eller sjukdomar introduceras.

BILD 3. Vildkanin med kaninpest. Myxomatosisvirus orsakar typiska förändringar med svullna ögonlock. Foto från en rapportravilt.sva.se-rapport från allmänheten 2025.

TABELL 3. Antal fall av till Jordbruksverket anmälningspliktiga smittor, påvisade under 2025 hos vilda djur.

Listad sjukdom	Art	Totalt
Duvpest	Duva	4
Harpest	Fälthare 16, Skogshare	17
Högpato-gen	Fasan 1, Grågås 6,	64
fågelinfluensa	Gråtrut 4, Gräsand 1, Havssula 2, Havstrut 2, Havsörn 2, Kanadagås 4, Knölsvan 5, Ormvråk 2, Pilgrimsfalk 2, Skogsgås 1, Spetsbergsgås 1, Storspov 1, Större skrikörn 1, Svarthuvad mås 1, Sångsvan 2, Tofsvipa 1, Tornfalk 1, Trana 3, Vitkindad gås 21	
Kaningulsot	Vildkanin	9
Kaninpest	Vildkanin	3
Papegojsjuka	Gulspurv	1
Rävens	Rödrävspillningar	8
dvärgbandmask		

TABELL 4. WOAH icke-listade sjukdomar hos vilda djur, påvisade 2025.

Icke listad sjukdom	Art och antal	Totalt
Blyförgiftning	Havsörn 12, Kanadagås, Kungsörn	15
Botulism	Gräsand	10
Circovirus	Stadsduva 2	2
Fågelmalaria	Koltrast	2
Fältharesjuka	Fälthare	4
Pasteurellos	Dovhjord, Ekorre, Fälthare, Vildsvin	4
Pseudotuberkulos	Fälthare, Rådjur	2
Rävs-kabb	Lodjur 9, Rödräv 3, Varg 3, Vildsvin 10	25
Salmonellos	Domherre 9, Grönsiska 6, Igelkott 2, Skrattnås, Större hackspett 2, Tobisgrissla, Vildsvin 24	45
Toxoplasmos	Fälthare	3
Trichomoniasis	Ringduva	2

BILD 4. Blyförgiftning är inte ovanligt hos havsörnar. En källa till bly är slaktres-ter från vilda djur som fällts under jakt, om blyhaltig ammunition har använts. Foto: SVA.

Följ ett fall från fält till SVA

Denna berättelse om ett intressant viltfall med en elakartad tumör hos en dovhind beskriver hur SVA bedriver fallviltundersökningen, vilket är det huvudsakliga rutinarbetet med att följa och analysera sjukdomstillstånd hos vilda djur i landet. Följ här ett fall från fält till fallviltsdiagnos! Rapportravilt-Id 23849, SVALA-ID 25-VLT001107

BILD 4. En mager dovhind som rörde sig onormalt och höll huvudet snett fotograferades och filmades innan avlivning. Foto: Privat/SVA

Observationen

Niklas observerade en oskygg och avmagrad frilevande dovhind som uppehöll sig i närheten av bebyggelse i mitten av juli. Hinden verkade vara allmänt nedsatt och avtrubbad, gick med huvudet onormalt lutat på sned, ett öga var mer utstående än det andra och hon rörde sig inte normalt. Hinden avlivades med ett gevärsskott, då hon uppfattades som allvarligt sjuk. Detta är tillåtet även när jakt på dov inte pågår i juli, med stöd av Jaktförordningens §40C, som rör avlivning av djurskyddsskäl.

Rapporten

Då Niklas kände till SVA:s arbete med viltsjukdomar fyllde han i ett rapportformulär på webbsidan **rapporteravilt.sva.se** och bifogade fotografier samt en video på det levande djuret. Efter att rapporterat fyndet fick Niklas en bekräftelse att rapporten skickats in och ett så kallat Rapportravilt-ID för att kunna spåra rapporten vid behov.

BILD 5. rapporteravilt.sva.se formuläret i mobilen

Viltveterinärens bedömning

Rapporten kom in till SVA för bedömning av den för dagen ansvarige viltveterinären, en funktion som finns på SVA alla vardagar, året om. Fallet var intressant för SVA då den utmärkta beskrivningen

samt foton och film visade ett uppenbart sjukt djur med onormalt beteende. Hinden var på bilderna uppenbart magert med synliga revben och markerade höftben. På videon såg man även att vänster öra hängde stilla och bara höger öra rörde sig. En stor fördel med detta fall var också att djuret nyligen avlivats så att det kunde finnas färskt material för undersökning. Hade rapporten inkommer långt i efterhand när förruttnelsen blivit omfattande hade vidare undersökning inte varit möjligt.

Transport

Viltveterinären kontaktade Niklas för att höra vad som sparats och diskutera hur lämpliga prover kunde skickas till SVA. Kroppen var redan packad i dubbla plasticsäckar, men vägde över 20 kg vilket är maximal vikt för att kunna skicka via PostNord i SVA:s största kartong. Då Niklas är jägare kunde problemet lösas genom att han tog på sig att ta relevanta prover av djuret.

Ett platt paket med en kartong, tejp, tre kraftiga genomskinliga plasticsäckar, buntband, absorberande filtbitar samt färdigskriven adresslapp för kostnadsfri frakt, instruktioner för packning och kontakt till PostNord för hämtning, liksom en blankett för fallvilt skickades ut med postgång av SVA:s logistikpersonal.

BILD 6. SVA-kartong för prover som måste packas korrekt för att undvika läckage. Upp till 20 kg kan skickas i paket.

BILD 7. Packinstruktion för att skicka prov i SVA-kartong.

Det utskickade materialet hämtades ut av Niklas på hans lokala postkontor, varefter han monterade och tejpade ihop kartongen. Efter att ha tagit av huvudet med en del av halsen för att få med det som kunde vara av mest intresse för SVA packades detta enligt instruktionen så att PostNords krav på minst fyra lager emballage som skydd mot läckage uppfylldes.

Efter att ha fyllt i fallviltblanketten med Rapportravilt-ID för att koppla ihop paketet med rapporten som skickats in, liksom kontaktuppgifter så att ett svar på undersökningarna sedan kan skickas ut via epost, beställdes hämtning av paketet hos PostNord. Hämtning beställs till början av en vecka, helst senast på en onsdag så att prover inte riskerar bli stående i rumstemperatur över en helg.

På SVA

Postleverans till SVA ska normalt vara senast dagen efter hämtningen, även om bland annat Gotland och Norrlands inland kan ta en extra dag. Vid ankomst till SVA registreras fallet på obduktionssalen, varje inkommet uppdrag får ett uppdragsnummer och varje djurindivud får ett individnummer, ett viltnummer, tex. 25-VLT001234.

Varje vardag är det en viltveterinär schemalagd på obduktionssalen som tar sig an dagens inkomna fall. Ofrys material undersöks oftast samma dag.

BILD 8. Dovhjortshuvudet på obduktionssalen. Höger öga var skadat och mer utstående än normalt. Foto SVA

Dovhinden

Vid undersökning av huvudet noterades att höger öga var förskjutet delvis ut ur ögonhålan och hade ett äldre hornhinnesar. Tårkörtlar och mjukvävnader runt ögat var svullna. När ögat tagits bort sågs en 8 x 4 cm stor mörkt brun till svart svålig nybildning med fast konsistens som bredde ut sig i utrymmet bakom ögongloben. Denna nybildning var orsaken till att ögat delvis tryckts ut ur ögonhålan.

När skallbenet öppnades vidare sågs nybildningen, som misstänktes vara en tumör, fortsätta längs synnerven in i skallskålen där det även under hjärnan fanns en tumörmassa, cirka 4 x 4 cm stor.

BILD 9. Pigmentcellstumör (malignt melanom, blå pil) som spridit sig från ögonhålan, via synnerven, in i nedre delarna av hjärnan på dovhinden. Foto: SVA

Histopatologi

Att titta på och bedöma sjukligt förändrade vävnader i mikroskop görs sedan av veterinärpatologen som obducerat fallet. Nybildningen, ögat och hjärnan undersöktes mikroskopiskt efter att ha fixerats i formalin under minst ett par dygn. Dessa har sedan skurits i centimeterstora bitar som dehydrerats och därefter bäddats in i paraffinklossar för snittning i supertunna skivor som därefter färgas och fästs på objektglas. I mikroskopet bedömer patologen om det rör sig om just tumöromvandlade celler eller är annan bakgrund till det som orsakat förändringen.

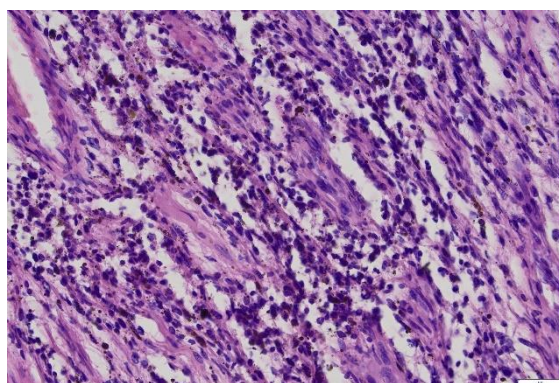

BILD 10. Så här såg tumören från dovhjorten ut i mikroskopet när vävnaden fixerats, snittats och färgats. Det blir en vacker abstrakt tavla, men patologen ser att det är celler som växer okontrollerat, alltså tumöromvandling. De rikligt förekommande brunsvarta små kornen i bilden är melaninpigment som dessa tumörceller bildar. Foto: SVA

Diagnosen

Nybildningen hos dovhinden visade sig bestå av tumörceller utgående från pigmentceller (melanocyter) och diagnosen blev malignt melanom då tumören bedömdes vara elakartad.

Pigmentcellstumörer är ovanliga hos vilda djur och de som påvisats i skallregionen hos hjortar har främst utgått från regnbågshinnan inne i ögat. I detta fall var det pigmentceller i ögonhållans stödjevävnad som tumöromvandlats. Tumören hade blivit elakartad, dvs. den växte snabbt och spred sig in i skallskålen där den tryckte på hjärnan och nerver som styr balans samt kroppsrörelser. Detta förklarar att hjorten var oskygg, gick med huvudet på sned och hade svårt med sina rörelser.

Förutom den direkta påverkan av tumören på hjärnan och nerver hade tumören också troligen varit smärtsam med tanke på det utstående ögat som fått sår på hornhinnan och inflammationen i vävnaderna som omgav ögat. Påverkan på hjärnan och även smärta kan förklara att hon magrat av och visade så tydliga sjukdomstecken.

Svar till insändaren

Viltveterinären som ansvarade för fallet skrev sedan ihop dessa fynd och bedömningar i ett utlåtande som mejlades till insändaren, med tack för goda insatser och bidrag till viltsjukdomsövervakningen i landet!

På SVA hamnar diagnosen och fallet i vår databas med alla viltfall som hanterats över tid, ända sedan den systematiska viltsjukdomsövervakningen började 1948.

Med denna samlade kunskap kan vi över tid följa hur våra vilda djur mår, vilka sjukdomar som finns eller dyker upp i landet, var och när sjukdomsutbrott sker och om det finns risker för viltpopulationer, tamdjur eller människor. Och arbetet baseras faktiskt mest på att du och andra viltintresserade personer hör av sig till SVA när sjukdom eller död hos vilda djur noteras! Tack för det, alla som rapporterar!

Fotnot: Vi kallar rapportören "Niklas", det behöver inte vara hans riktiga namn.

BILD 11. Fallviltundersökningen bedrivs genom så kallad medborgarforskning. Tack vare rapportering från allmänheten så kunde SVA ställa diagnos på denna sjuka dovhind.

Ett intressant fall 2025

Kylarväska är farligt även för vilt. Ett intressant fall från viltundersökningarna 2025.

Glykolförgiftning hos räv

En räv som noterades gå i cirklar och få kramper, avlivades. Hjärninflammation misstänktes och kroppen skickades till SVA för att utesluta rabies, men även fågelinfluensa som tidigare påvisats hos rävar med avvikande beteende.

På SVA provtogs räven, men analyserna var negativa för både rabies- och influensavirus. Vid obduktion sågs räven vara i gott hull. Magsäcken var helt tom på innehåll och njurarna blekare än normalt.

Vid mikroskopisk vävnadsundersökning sågs inga tecken på inflammation i hjärnan, som hade varit den första misstanken. Däremot sågs rikligt med kristaller i njurvävnaden, så kallade oxalater. Med polariserat ljus lyser dessa kristaller upp i ett karaktäristiskt sken mot en svart bakgrund i mikroskopet (se bild nedan till höger).

Oxalatkristaller bildas i njuren oftast pga. förgiftning med etylenglykol. Glykol finns i kylmedier och kan drickas av djur då det smakar sött. Hunddjur börjar kräkas och blir vingliga samt utvecklar kramper inom några timmar efter att ha fått i sig glykol. Detta stämmer mycket väl med de symtom som den aktuella räven hade uppvisat, där magsäcken var helt tom på innehåll och räven haft tydliga kramper. Om inte symtomen behandlas omgående leder förgiftningen slutligen till döden eftersom njurarna slås ut.

Det är av stor vikt att rävar som noteras med ett avvikande beteende rapporteras. Att utesluta allvarliga infektioner så som rabies är en mycket viktig del av viltsjukdomsövervakningen och gör att vi kan skydda andra djur och människor från allvarliga sjukdomar.

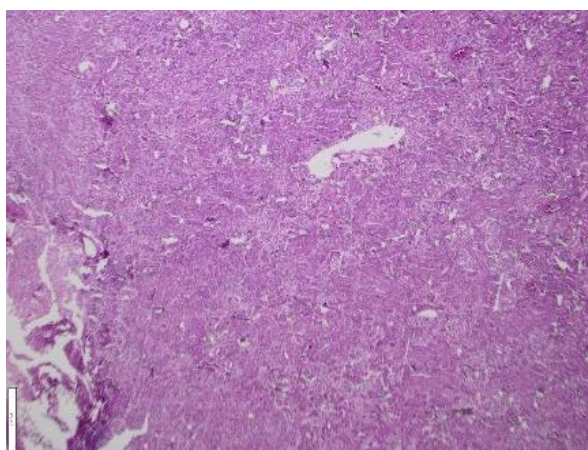

BILD 12. Mikroskopiska bilder av njurvävnad. Oxalatkristaller syns inte så bra i vanlig HE-färgning (vänster bild) men lyser upp som stjärnor på en svart natthimmel under polariserat ljus (höger). Vackert! Foto: SVA

Svenska havssköldpaddor!

Oäkta karettsköldpaddor har på senare tid hittats i svenska vatten ett flertal gånger, men dessa, ofta unga djur verkar inte klara av svenska förhållanden utan hittas döda.

I december 2024 rapporterades en död havssköldpadda av arten oäkta karettsköldpadda (*Caretta caretta*). Ytterligare tre döda havssköldpaddor av samma art rapporterades under 2025 längs med västkusten. Två sköldpaddor samlades in för undersökning. Dödsorsaken visade sig vara lunginflammation

vilket troligen orsakats av ett försämrat immunförsvar när sköldpaddorna blivit nedkylda i våra nordliga vatten. Hos en av sköldpaddorna påvisades plastrester i mag-och tarmkanal. Båda individerna var juvenila, dvs. icke-köns mogna.

BILD 13. En oäkta karettsköldpadda (*Caretta caretta*) undersöks på SVA. Foto: SVA

Fågelinfluensa 2025

Högpato­gen aviär influensa (HPAI) av typen H5N1 fortsatte att cirkulera bland vilda fåglar i Europa, Nordame­rika och Sydamerika under 2025.

I Europa inleddes året med något färre fall än tidigare år, men i september 2025 började ett nytt omfattande fågelinfluensautbrott. Mellan 6 september och 14 november 2025 rapporterades 1 443 HPAI fall hos vilda fåglar i Europa, vilket är fyra gånger fler än 2024 och tio gånger fler än 2023 under motsvarande veckor (EFSA 2025). Virus­et påvisades framför allt hos andfåglar (änder, gäss och svanar), men även tu­sentals tranor dog av fågelinfluensa i ett brett band som sträckte sig från nordöstra till sydvästra Europa längs deras migrationsrutt.

I Sverige påvisades HPAI hos 64 vilda fåglar under 2025. Virus­et påvisades främst hos vitkindade- men även andra gäss samt svanar, tranor och rovfåglar (tabell 5). Dessa fall är bara en bråkdel av det totala antalet drabbade fåglar eftersom endast ett mindre urval av de rapporterade fallen undersöks. Antalet rapporter om döda eller sjuka fåglar med kliniska symtom på fågelinfluensa är mycket stort. Över 250 rapporter kom bara från Skåne och Blekinge mellan 1 november och 31 december 2025. Fåglar som in­fekteras men inte blir sjuka eller dör blir inte upp­­täckta inom den passiva övervakningen. En levande, symtomlös gräsand som provtogs vid

Ottenby fågelstation på Öland i oktober 2025 bar på HPAI-H5N1. Dessa symtomlösa smittbärare utgör en smittrisk för andra vilda fåglar och för tamfjä­derfä.

I slutet av december påvisades en för Sverige ny va­riant av HPAI hos en vitkindad gås: H5N2 i stället för den nu dominerande varianten H5N1. H5N2 an­tas ha liknande sjukdomsframkallande egenskaper som H5N1, men behöver studeras vidare.

TABELL 5. Fall av högpato­gen fågelinfluensa som in­kommit till SVA under 2025.

Art	Antal fall
Fasan	1
Grågås	6
Gråtrut	4
Gräsand	1
Havssula	2
Havstrut	2
Havsörn	2
Kanadagås	4
Knölsvan	5
Ormvråk	2
Pilgrimsfalk	2
Skogsgås	1
Spetsbergsgås	1
Storspov	1
Större skrikörn	1
Svarthuvad mås	1
Sångsvan	2
Tofsvipa	1
Tornfalk	1
Trana	3
Vitkindad gås	21

BILD 14. Grågås som dött av fågelinfluensa 2025. Rapporterad på rapporteravilt.sva.se. Foto: privat/SVA

Dvärgbandmask i Uppsala

En uppföljande undersökning i Uppsala under 2025 visade att rävspillningar inom ett begränsat område i norra delen av Uppsala stad innehåller dvärgbandmask.

Inom den andra nationella övervakningen av rävens dvärgbandmask (*Echinococcus multilocularis*) åren 2021 – 2024 hittades det sista undersökningsåret ett nytt smittat område i norra Uppsala stad. Det är första gången parasiten hittats i ett mer tätbefolkat område, i en stad. Sedan tidigare finns två andra områden med etablerad smitta, i Uddevalla respektive Gnesta kommun, båda i jordbrukslandskap.

Under 2025 användes akutbidrag från Naturvårdsverket för att göra en intensifierad övervakning runt Uppsala stad. Resultatet av analys av ett drygt 70-tal rävspillningar från naturområden visade fynd av parasitens DNA i spillningar inom ett cirka 3x2 km

stort område i norra kanten av staden. Möjligheten att utrota parasiten innan den sprids mer utreddes också. Studier i andra länder med riklig förekomst av denna parasit har visat på en kraftig minskning av smittan när man under några år lagt ut rävbeten som innehåller avmaskningsmedel. I Sverige där parasiten i nuläget verkar finnas enbart i några få ganska begränsade områden skulle förhoppningsvis en total utrotning av parasiten kunna åstadkommas om rävar i och runt ett sådant område avmaskades regelbundet under cirka tre år. En pilotstudie för avmaskning inom Uppsalaområdet planeras att utföras av SVA under 2026, med finansiering från Jordbruksverket.

BILD 14. Prov för rävens dvärgbandmask kan tas från rävspillning eller träckprov från rävar fällda vid jakt. Foto: SVA

Riktad smittövervakning

Viktiga smittor som kan drabba djur eller människor övervakas av SVA, oftast med bidrag från Jordbruksverket. Vilda djur från fallviltundersökning bidrar med prover.

Salmonella Choleraesuis

Fynd av salmonella hos vildsvin har fortsatt under 2025.

Av 138 provtagna vildsvin i fallviltundersökningen under 2025 var 19% positiva för salmonellabakterier. De flesta, 23 av 26 positiva fall hade *Salmonella Choleraesuis*, den grisanpassade salmonellan som återhittades i landet 2020 och har övervakats sedan dess. Salmonellan förekommer mer i bland annat Skåne, Södermanland och Stockholms län, men enstaka fynd görs i andra län. Bakterien hittas mer hos vildsvin som hittas döda eller sjuka än de som fålls vid jakt, men god slakthygien är mycket viktigt vid urtagning och hantering av skjutna vildsvin då salmonellan kan bäras i tarmen hos kliniskt friska djur.

Trikinövervakning

Under 2025 påvisades ett enda fall av trikiner hos vildsvin.

Av 158 861 vildsvinskroppar som testades under 2025 i landet var endast ett djur positivt för trikiner. Det smittade vildsvinet var fällt i Stockholms län. Denna parasit förekommer mycket sporadiskt i landet men kan dyka upp var som helst i landet. Därför är det fortfarande viktigt att undersöka alla fällda vildsvin som ska bli livsmedel. Andra vilda djur som testades under 2025 utan fynd av trikiner var 285 björnar, 13 grävlingar, tre sälar och tre bävrar.

TRIKINER

- Trikiner är en liten rundmask som överförs med musklerna från ett smittat djur till nästa djur, eller till människa, som äter otillräckligt upphettat kött.
- **Vildsvin och brunbjörnar** som skjuts under jakt ska undersökas för trikiner om slaktkroppen ska säljas.
- SVA är ett av flera laboratorier som gör trikinundersökningar. Hittas trikiner på annat laboratorium ska provet dock skickas till SVA som är Sveriges veterinärmedicinska referenslaboratorium. Typning av exakt trikinart görs sedan på EU:s referenslaboratorium i Italien.

BILD 15. Dött ungt vildsvin inrapporterat på **rapporteravilt.sva.se**. Dessa rapporter bidrar till övervakning av både salmonella och svinpest. Foto: privat

CWD

Alla 39 fall med klinisk misstanke avseende CWD hos älg 2025 var negativa.

I vårt grannland Norge har man under 2025 undersökt 11 609 djur för *chronic wasting disease* (CWD), dvs prionsjukdomen avmagringssjuka hos hjortdjur; 2 643 älgar, 4 329 vildrenar, samt 1 585 rådjur och 1 484 vilda hjortar. Det ska tilläggas att i Norge analyserar man alla tillgängliga djur, även fullt friska djur fällda under jakt. Av undersökta hjortdjur var endast tre positiva för CWD under 2025, alla var äldre älgar.

Övervakning av CWD utförs i Sverige på misstänkt kliniska fall av sjukdomen, dvs. vuxna hjortdjur med två eller fler symtom som kan tyda på CWD: avmagring, neurologiska symtom, beteendeförändringar, ökad salivering och ökad urinering. Även magra självdöda hjortdjur undersöks om det inte finns uppenbar annan orsak till avmagringen.

Nilfeber- och Usutuvirus

Alla 167 döda fåglar som analyserades för dessa virus 2025 var negativa.

De närbesläktade nilfebervirus och usutuvirus sprider sig i Europa. Båda cirkulerar mellan myggor och fåglar och kan orsaka allvarliga sjukdomsutbrott och dödlighet hos vissa fågelarter. Nilfebervirus kan även smitta hästar och andra däggdjur, inklusive människor.

SVA har övervakat dessa virus hos fåglar som hittas döda sedan 2019. Inga positiva fall har hittats sedan det enda gjorda fyndet av usutuvirus hos en koltrast som hittades död på Öland 2019.

BILD 16. Koltrastar som hittas döda undersöks för nilfeber- och usutuvirus. Foto: SVA

Viltobduktion på distans

SVA:s viltsjukdomsövervakningen bygger till stor del på obduktioner där fallvilt skickas in via PostNord. En maximal paketvikt på 20 kg begränsar vilka fall som kan skickas in i kartonger. Projektet med viltobduktion på distans tittar på om utmaningen att obducera fler stora vilda djur kan mötas med nya digitala lösningar.

När vilda djur över 20 kg hittas döda begränsas möjligheterna att skicka in hela djurkroppar via standardförsändelser till SVA. Ibland kan delar av viltet skickas in, vilket kan ge relevanta svar, men omöjliggör en fullständig undersökning av djuret. I särskilda fall kan djuret köras in av upphittaren. Då Sverige är ett avlångt land kan transporten då vara orimligt lång, varpå djuret riskerar bli kvar i skogen helt utan att ha undersökts.

För att bemöta utmaningarna med långa avstånd till obduktionsanläggningar har alternativa lösningar tagits fram i andra länder. En lösning är digitala verktyg där en lämplig person ute i fält öppnar kroppen och fotograferar organ och förändringar enligt ett standardiserat protokoll. En patolog bedömer bilderna på ett kontor, med goda kunskaper i hur organ normalt sett ser ut på bilder. Verktöget är dock anpassat till lantbrukets djur och inte vilt, vilket gör att verktygen måste anpassas till vilt och till svenska förhållanden.

Inom projektet har kunskap inhämtats för att lära sig om de digitala system som finns i syfte att se om de kan användas på vilda djur, under svenska förhållanden. Standardiserade protokoll har tagits fram för

fältundersökningar av svenskt vilt och vidare utveckling av digitala lösningar kan nu ske. Genom vidare samarbete med Svenska Jägareförbundets uppdrag om viltprovtagning ser vi möjligheter till mer kostnadseffektiv insamling av data och prover rörande sjukdom och dödlighet hos vilda djur.

BILD 17. Förberedelser inför obduktion och provtagning av stora djur under fältförhållande vid en studieresa i Kanada. Döda djur öppnas i fält, fotografier och prover tas för vidare diagnostik på regionalt veterinärmedicinskt laboratorium. Foto: Karin Olofsson Sannö, SVA

Råttor som smittbärare

Råttor kan bära på zoonotiska smittämnen och då de tar sig in i hus finns en potentiell risk att de kan sprida smittor till både människor och tamdjur. Denna och tidigare studier visar att svenska råttor i storstäder kan bära på leptospirabakterier.

Smittläget bland svenska vilda brunråttor har tidigare varit ganska okänt och har sällan undersökts. Då det är mycket ovanligt att SVA får in råttor som fallvilt startades projektet "Råttor som smittbärare". I samarbete med SLU och Uppsala universitet undersöktes ett större antal vilda brunråttor för smittor och sjukliga förändringar

Under 2024 samlades 249 råttor in från Malmö och Uppsala med hjälp av Anticimex ordinarie skadedjursbekämpning. Prover togs för analys av bakterier som *Leptospira*, *Salmonella*, *Bartonella* och harpestbakterien *Francisella*, och för virus som TBE och hepatit E. Under 2025 samlades 80 råttor in från Göteborg. För dessa finns resultat enbart för undersökning av leptospirabakterier.

De fångade råttorna var till stor andel unga, ej könsmogna djur som troligtvis är mer lättfångade än äldre individer. Endast ett fåtal djur hade sjukliga förändringar, en med lunginflammation och en med bakteriell allmäninfektion, troligtvis från en bitskada, och en med medfödd missbildning av ryggraden. Sex råttor bar på *Leptospira interrogans*, en bakterie som kan spridas vidare via urinen till människor, hundar och rävar och orsaka allvarlig sjukdom. *Bartonella*,

TBE och hepatit E var inget djur positivt för. Analyser av övriga zoonotiska agens pågår.

Tidigare studier har visat att stora, äldre råttor har större sannolikhet att ha sjukliga förändringar. Den stora andelen unga råttor i denna studie kan ha lett till en underrepresentation av faktisk sjukdomsförekomst i populationerna. Vi konstaterar att de undersökta unga råttorna i denna studie var mest friska med få sjukdomsfynd, men att vissa bar på bakterier med zoonotisk potential.

BILD 18. Råtta som fångats i storstad undersöks för smittämnen på SVA. Foto: SVA

Marina däggdjur 2025

Nitton tumlare, ett tumlarfoster, 33 sälar samt en Sowerbys näbbval undersöktes inom programmet för hälso- och sjukdomsövervakning av marina däggdjur 2025, ett långsiktigt arbete för att över tid kunna tolka trender avseende hälsa, sjukdomar och dödsorsaker hos dessa svåråtkomliga djur.

BILD 19. En död, strandad tumlare (25-VLT002847) som rapporterades in till SVA och NRM 2025. Foto: Johanna Stedt.

Hälso- och sjukdomsövervakning 2025

Nedan görs en kort sammanfattning över de marina däggdjur som undersökts på SVA under 2025. Sammanlagt har helkroppar av 53 marina däggdjur undersökts på SVA, varav 19 tumlare samt ett fullgånget foster som upptäcktes vid obduktion. Vidare undersöktes 33 sälar: 14 gråsälar, 15 knubbsälar och fyra vikare. Ytterligare två gråsälskutar provtogs i fält. Därutöver analyserades 97 prover från sälar som fällts i jakt eller bifångats, för förekomst av fågelinfluensa. Övriga valdjur som undersöktes var en Sowerbys näbbval (*Mesoplodon bidens*). För mer detaljer, och beskrivning av intressanta obduktionsfynd, se rapporten ”Hälsa, sjukdomar och dödsorsaker hos marina däggdjur 2025” som finns på sva.se.

Tumlare

Antalet inrapporterade strandade, döda tumlare under 2025 var totalt 93, varav 17 var i tillräckligt bra skick för att tas in till SVA. En tumlare lämnades in som bifångst av fiskare. Majoriteten av dödsorsakerna hos tumlarna var pga. bifångst (figur 1).

BILD 20. En ung utmärglad tumlare undersöks på SVA. Foto: SVA.

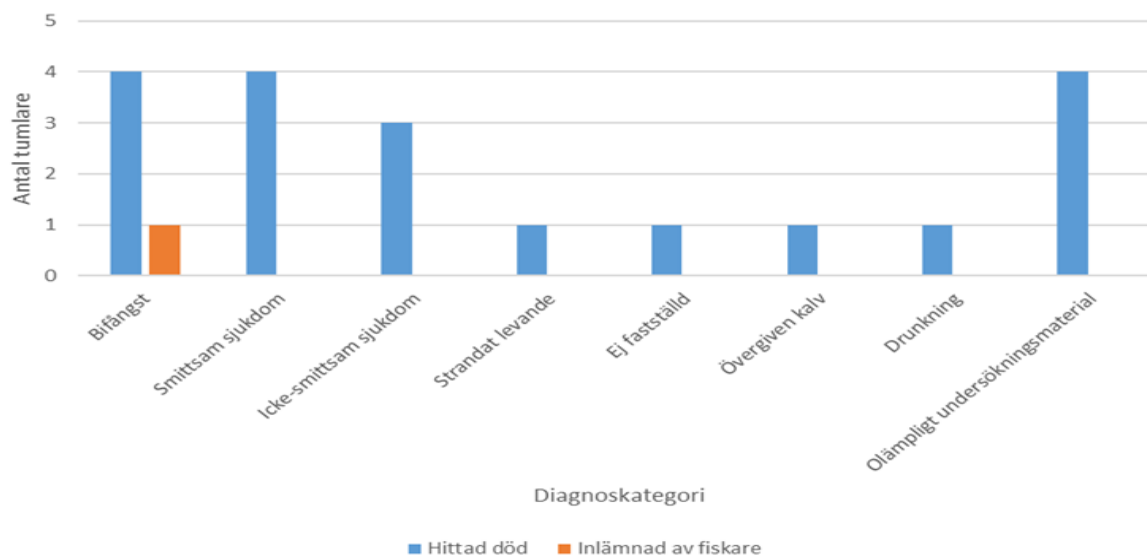
HÄLSO- OCH SJUKDOMSÖVERVAKNING AV MARINA DÄGGDJUR

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) driver, gemensamt med Naturhistoriska riksmuseet (NRM), sedan 2020 ett hälso- och sjukdomsövervakningsprogram för marina däggdjur, på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten (HaV). Övervakningsprogrammet omfattar strandade (hittade döda med okänd dödsorsak) och bifångade (oavsiktligt fångade i fiskeredskap) valdjur och strandade sälar. SVA och NRM samlar data för att följa var och när marina däggdjur dör. Ett antal av dessa djur tas in för obduktion och provtagning för att analysera och undersöka hälsa, sjukdomar och dödsorsaker. Undersökningar, prover och data bidrar till forskning och kunskap om våra marina däggdjur.

Fågelinfluensa påvisades inte hos någon av de undersökta tumlarna 2025. Hos flertalet tumlare som obducerades under 2025 hade tonsillerna försvunnit pga. asätare, därmed kunde endast ett färre antal undersökas för rödsjukebakterier (n=8). Rödsjukebakterier påträffades inte hos någon av dessa.

FIGUR 1. Översikt av de primära diagnoser (dödsorsaker) hos de tumlare som undersöktes 2025 på SVA.

Övriga valdjur

I början av augusti strandade två Sowerbys näbbvalar levande i Kungsbackafjorden på västkusten. Med hjälp av privatpersoner och Kustbevakningen drogs valarna loss, men en påträffades några dagar senare död i Frillesås. Den andra valen strandade död på danska Laesø. Näbbvalen i Frillesås transporterades till SVA för undersökning av dödsorsak (Figur 2).

Det var en juvenil, icke-köns mogen hona i medelgott hull utan några tecken på sjukdom. Datortomografi av huvudet på SLU:s hästklinik gjordes för undersökning av innerörön. Några veckor senare inkom ytterligare en rapport om en död näbbval intill gränsen mellan Sverige och Norge. Detta exemplar var i för dåligt skick för att undersökas.

BILD 21. Näbbval undersöks av veterinärer på SVA. Foto: SVA

SÄLAR

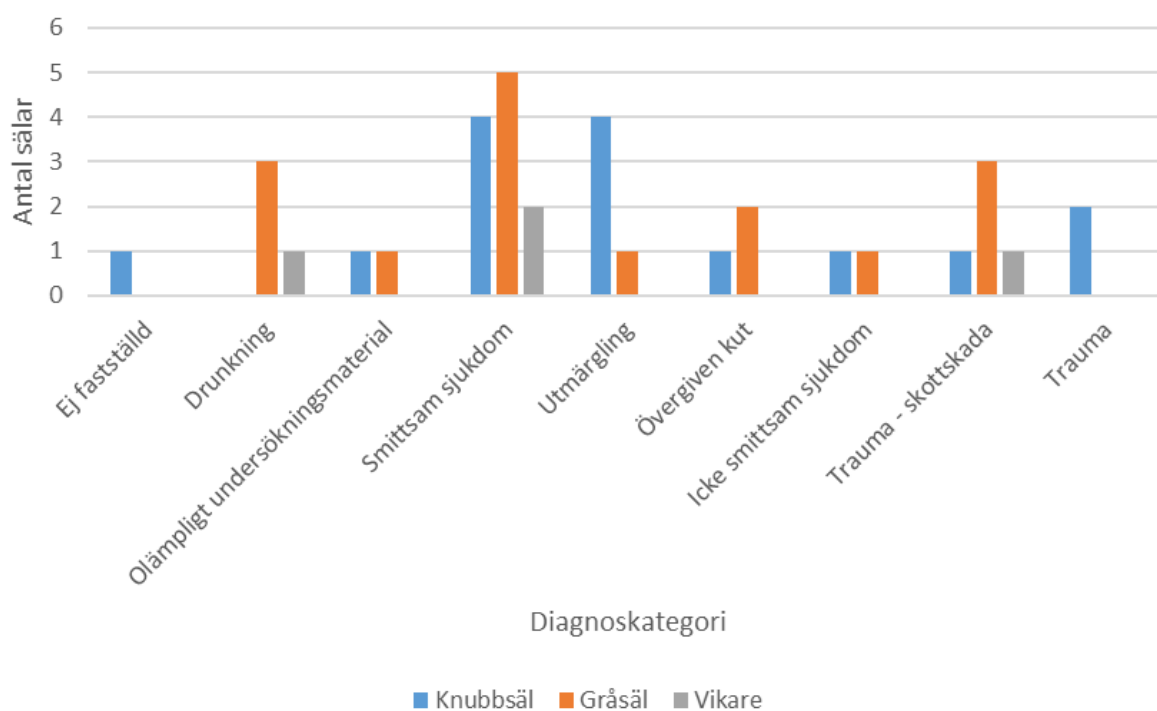
Under 2025 inkom rapporter via rapporteringssidan om 617 döda sälar. Totalt undersöktes 33 sälar på SVA. Den vanligaste dödsorsaken var smittsam sjukdom, oftast orsakat av bakterier eller parasiter (figur X).

Fågelinfluensa har inte påvisats hos de undersökta, strandade sälarna under 2025 (n=33). Däremot påvisades antikroppar hos fem gråsäl av de 97 prover som analyserades från jagade och bifångade sälar, vilket tyder på tidigare genomgången infektion med fågelinfluensavirus. Ingen av de undersökta sälarna var positiv för sälens valpsjuka, dvs. *phocine distemper* virus.

BILD 22. En död vikare undersöks på SVA. Foto: SVA

FIGUR 2. Översikt av de primära diagnoserna (dödsorsaker) för de sälar som undersöktes på SVA 2025

Stora rovdjur 2025

SVA arbetar på uppdrag av Naturvårdsverket med att hantera och undersöka alla stora rovdjuren björn, lodjur, varg och järv som hittas döda, avlivas eller fälls under jakt, där kroppar eller prover ska skickas till SVA för undersökning.

SVA hanterade 687 kroppar av stora rovdjur under 2025. Majoriteten av rovdjuren som inkommer som hela kroppar är fällda under licensjakt eller andra förvaltningsrelaterade åtgärder. Därefter är trafikdöd vanligast. Den sjukdom som noteras oftast hos vissa stora rovdjur är rävs-kabb, vilket vanligen leder till utmärgling hos drabbade djur. Forensiska undersökningar görs på fall som ingår i en förundersökning i brottsmål.

Hantering av djurdelar och hela kroppar från dessa stora rovdjur gör SVA på uppdrag från Naturvårdsverket som del av förvaltningen av de stora rovdjuren. Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2002:18 42§ anger att döda djur eller djurdelar av dessa arter som hittas ska anmälas till polisen som sedan överlämnar det för undersökning vid SVA.

När stora rovdjur avlivas vid skyddsjakt eller fälls under licensjakt tillfaller djuret numera normalt sett jakträttsinnehavaren eller markägaren. Beslut om jaktens villkor anger dock vanligen att vissa delar eller prover överlämnas till SVA. Arbetet med stora rovdjur på SVA utgör en viktig del i att undersöka hälsoläget i dessa populationer.

Med en likartad övervakning under många år kan variationer i sjukdomar och dödsorsaker jämföras över tid.

Nedan följer sammanfattningar av dödsorsaker och hälsostatus för de av SVA undersökta björnar, järvar, lodjur och vargar under 2025. Mer detaljer publiceras i SVA:s rapport om Stora rovdjur 2025, samt i rapporterna som publiceras efter varje licensjakt, under 2025 för varg, lodjur och björn, som finns på SVA:s webbplats sva.se.

TABELL 6. Tabell med uppdelat antal inkomna rovdjur från period 2021–2025. Källa: Årsredovisningar Stora rovdjur 2021–2025.

Art	2021	2022	2023	2024	2025
Björn	596	737	767	557	434
Lodjur	168	186	271	216	171
Varg	57	49	91	64	60
Järv	16	15	36	35	22
Totalt	837	987	1165	872	687

TABELL 7. Antal rovdjur som har inkommit till SVA per år, för perioden 2021-2025, som helkropp, del av kropp, eller prov. Källa: SVALA och Årsredovisningar Stora rovdjur 2021-2025.

Dödlighet		2021	2022	2023	2024	2025
Licensjakt	Björn	463	623	643	491	413
	Varg	27	28	57	35	25
	Lodjur	81	106	182	137	83
	Järv	-	-	22	23	4
	Totalt	571	757	904	686	525
Skyddsjakt (Inkl. §28)	Björn	111	87	92	50	15
	Varg	18	14	25	19	20
	Lodjur	26	25	25	19	23
	Järv	13	9	7	8	15
	Totalt	168	135	149	96	73
Fallvilt - trafikdöd	Björn	10	15	15	11	5
	Varg	6	7	3	5	7
	Lodjur	42	35	48	48	44
	Järv	2	2	1	1	1
	Totalt	60	59	67	65	57
Fallvilt – annan dödlighet	Björn	1	4	5	2	1
	Varg	5	-	-	1	4
	Lodjur	14	9	7	12	14
	Järv	-	4	1	2	1
	Totalt	20	17	13	17	20
Brottsmål	Björn	5	4	5	3	4
	Varg	2	1	4	4	4
	Lodjur	-	2	-	-	3
	Järv	1	-	3	1	1
	Totalt	8	7	12	8	12

Brunbjörn (*Ursus arctos*)

Totalt inkom 434 hela kroppar eller delar av björnar till SVA 2025. Majoriteten inkom från licensjakt. Totalt för-olyckades fem björnar i trafik. Fyra björnar inkom som rättsmedicinska ärenden, med sekretess. Under obduktionerna hittades en del fall av äldre eller färska naturligt uppkomna skador. Enstaka andra fynd och en del bifynd, såsom missbildningar, parasiter och anmärkningar på tandhälsan gjordes. Utifrån undersökningarna bedöms björnstammen ha ett fortsatt gott hälsoläge.

Järv (*Gulo gulo*)

Totalt inkom 22 järvar under året, varav 15 från skyddsjakt och fyra från licensjakt (dessa fälldes under licensjakten 2024 men inkom till SVA 2025). Licensjakt på järv uteblev under 2025. Ett djur hade förölyckats i tågtrafik och ett hade utsatts av trubbigt våld av okänd anledning. En järv var dräktig med tre foster (ca 2,5 cm stora). Måttligt tandslitage, några saknade eller frakturerade tänder noterades hos fyra järvar. En järv inkom som rättsmedicinskt ärende, med sekretess. Baserat på de djur som undersökts vid SVA får järvar anses ha ett bra hälsoläge. De flesta år påträffas inga fynd av allvarliga sjukdomar.

BILD 23. Varg med överbett. Foto: SVA.

Lodjur (*Lynx lynx*)

Totalt inkom 171 lodjur under året, där 83 var inkomna från licensjakt och 22 fälldes under skyddsjakt. Hos fallvilt var liksom tidigare år trafikolycka den vanligaste dödsorsaken. Några bifynd noterades vid obduktionerna. Två lodjur hade en extra binjure och en individ var kryptorkid. Nio lodjur hade rävs-kabb. Rävs-kabb är den vanligaste förekommande allvarliga smittsamma sjukdomen i denna population. I övrigt anses hälsan hos lodjurspopulationen vara fortsatt god.

Varg (*Canis lupus*)

Totalt inkom 60 vargar till SVA, varav majoriteten hade fällts under licensjakt eller skyddsjakt. I kategorin fallvilt hade sex vargar dött i trafikolyckor, en varg var rovdjursdödad, troligen av annan varg. Ett hunddjur inkom i form av ben- och pälsrester. Undersökning och DNA-analys av benresterna bekräftade att det var en varg. Obduktionsfynd var bland annat äldre avläkta skelettskador. Fem hanner var kryptorkida. Enstaka djur hade bett- eller tandfel. Dvärgbandmask har inte påvisats hos någon av de provtagna vargarna. Utifrån undersökta djur anses vargpopulationen över lag ha ett gott hälsoläge, trots förekomsten av vissa förändringar som för individen oftast inte är avgörande för hälsan, såsom kryptorkism eller lindrigare bettfel.

Om viltsjukdomsövervakning i Sverige

Regeringens instruktion till SVA (förordning 2009:1394) anger att den veterinärmedicinska expertmyndigheten ska *följa och analysera utvecklingen av sjukdomstillstånd hos vilda djur i Sverige*.

Statens veterinärmedicinska anstalt

SVA är det enda veterinärmedicinska laboratorium i landet som systematiskt arbetar med sjukdomsövervakning av vilda djur. Arbetet baseras främst på obduktion av döda vilda djur eller prover från sjuka avlivade djur.

Rapporter om hittade döda eller sjuka vilda djur samlas in från den intresserade allmänheten och lämpliga fall skickas in för undersökning.

Denna medborgarforskning kompletteras med en omvärldsbevakning som varnar för när nya smittor närmar sig landet och behov för övervakning uppstår.

Riktade forskningsprojekt görs för att fördjupa kunskapsläget eller utveckla ny diagnostik för vilda djur.

Viltsjukdomsövervakningsprogrammet

skapades 2006 i samarbete med Naturvårdsverket som komplement till fallviltundersökningen för att även omfatta riktad sjukdomsövervakning hos vilda däggdjur och fåglar i Sverige.

Viltsjukdomsrådet

består av experter och tjänstemän från Naturvårdsverket och SVA som har till uppgift att utbyta information om vilt och viltsjukdomsövervakning samt att gemensamt diskutera lämpliga aktiva insatser för SVA inom detta område. Rådet har under året bestått av Klas Allander, David Schönberg-Alm och Erica Stigblom från Naturvårdsverket. Från SVA har Dolores Gavier-Widén, Erik Ågren och Aleksija Neimanis deltagit, med Henrik Uhlhorn som ersättare, och har under året haft två protokollförda sammanträden och i övrigt kommunicerat via epost.

Finansiering

Viltverksamheten på SVA finansieras huvudsakligen av bidrag från Viltvårdsfonden, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, statsanslag och riktade projektmedel från Jordbruksverket.

Viltvårdsfonden

är en forskningsfond som finansieras av den årliga statliga viltvårdsavgift som alla personer som deltar i jakt i Sverige ska betala. SVA erhöll 5 Mkr från fonden för år 2025. Stort fokus läggs på hälsa och sjukdomar hos det jaktbara viltet, även om alla vilda däggdjur, fåglar, amfibier och kräldjur ingår i arbetet.

Förvaltningsanslag

Förutsättningen för att bedriva viltverksamheten är statsanslag som finansierar infrastruktur som obduktionslokaler och destruktionsanläggning. Anslaget finansierar även personal för obduktionsverksamhet på SVA och övrig sjukdomsövervakning.

Jordbruksverket ger bidrag för riktade undersökningar av olika smittor på vilda djur, efter ett årligt ansökningsförfarande från SVA. Medel har erhållits 2025 för övervakning av fågelinfluensa, trikiner, salmonella hos vildsvin och afrikansk svinpest.

Naturvårdsverket ger ett särskilt uppdrag och bidrag till SVA för arbete med stora rovdjur. Naturvårdsverket ger också akutbidrag till SVA för att utreda aktuella sjukdomsutbrott, pågående dödlighet eller andra relevanta insatser som rör vilda djur, projekt som SVA utför i viltsjukdomsövervakningsprogrammet.

Havs- och vattenmyndigheten

ger SVA och Naturhistoriska riksmuseet uppdrag att utföra ett hälso- och sjukdomsövervakningsprogram för marina däggdjur som en del av svensk miljöövervakning. SVA följer var och när marina däggdjur dör, samlar in strandade djur för obduktion och analyser av hälsa, sjukdomar och dödsorsaker, samt samlar prover och data för forskning och övervakning.

Viltpublikationer 2025

Nedan listas ett urval av publikationer från SVA som rör vilda djur. Namn på författare från Viltsektionen eller SVA i övrigt anges i fetstil.

Rolandsen, C.M., Kleven, O., Arntsen, L.G., Bergqvist, G., Davey, M.L., Grøntvedt, C.A., Kindberg, J., Odden, J., Rivrud, I.M., Rosvold, J., Homtvedt Thorsen, N., **Ågren, E.** and Mysterud, A. (2025), Using high-density SNP genotyping to determine the origin of wild boar dispersers outside the geographic range margins in Norway. *Wildlife Biology*, 2025: e01342. <https://doi.org/10.1002/wlb3.01342>

Bo Yuan, Cynthia A. de Wit, **Aleksija Neimanis**, and Anna Maria Roos. Tracing Hydrophobic Pollutants in the Deep Sea: A Case Study on Sowerby's Beaked Whales. *Environmental Science & Technology Letters* **2025** 12 (5), 632–639. DOI: 10.1021/acs.estlett.5c00115

Estruch, J., Cavadini, P., Lavazza, A., Capucci, L., Abrantes, J., Lopes, A. M., Almeida, T., **Neimanis, A.**, Lavín, S., Rouco, C., Serrano, E., & Velarde, R. (2025). Pathological and serological insights into Lagovirus diseases dynamics in the European brown hare (*Lepus europaeus*): A nine-year longitudinal study. *Veterinary Microbiology*, 304, 11, <https://doi.org/10.1016/j.vetmic.2025.110478>

Waldo, A., **Neimanis, A.**, **Ågren, E.**, **Nöremark, M.**, & Johansson, M. (2025). Understanding People's Motivation to Contribute to Wildlife Disease Surveillance. *Society & Natural Resources*, 38(6), 542-562. <https://doi.org/10.1080/08941920.2024.2449034>

Petitguyot, M. A. C., ...**Aleksija Neimanis**, ... **Jasmine Stavenow Jerremalm**, ..., ... Pierce, G. J. (2025). European stranding networks as a tool for monitoring marine mammal populations (Part I): towards optimising the functioning of networks. *Ices Journal of Marine Science*, 82(11), 27 <https://doi.org/10.1093/icesjms/fsaf194>

Stedt, J., Brokmar, L., **Neimanis, A.**, Englund, W. F., Carlsson, P., & Roos, A. (2025). Combining DNA metabarcoding with macroscopic analysis increases the number of detected prey taxa in the estimated diet for harbour porpoises [Article]. *Frontiers in Marine Science*, 12, 22, <https://doi.org/10.3389/fmars.2025.1517330>

Spörndly-Nees, Ellinor, Guilio Grandi, **Elina Thorsson**, Tomas N Gustavsson and **Anna Omazic**. 2025. 'An Emerging Role for Ticks as Vector of Tularemia in Sweden', *Veterinary Medicine and Science*, Vol 1, Issue 1 11:e70094

BILD 25. *Ixodes ricinus* fästinghona som är uppsvälld och blodfylld. Om den bär på en smitta som harpestbakterier kan den ha överfört smittan till det djur eller den människa den sugit blod från. Foto: SVA

Rapporter och populärvetenskapliga publikationer

Smittläget i Sverige för djursjukdomar och zoonoser 2024. Obduktioner av vilda djur, Echinokokkos **E. Ågren**. Tularemi, **H. Uhlhorn**.

SVA årsredovisning 2024. Vilda djur. **E. Ågren**

Sjukdomsövervakning av vilda djur i Sverige 2024. SVA:s rapportserie 115/2025. Redaktör: Erik Ågren

Hälsa, sjukdomar och dödsorsaker hos marina däggdjur 2024. SVA:s rapportserie 107/2024. **M. Naalisvaara Engman, A. Neimanis, G. Averhed, N. van de Velde, E. Thorsson**, Anna Roos

Licensjakt på varg 2025. SVA 110/2025 **E Höök, E Ågren**

Licensjakt på lodjur 2025. SVA 120/2025 **E Höök, E Ågren**

Licensjakt på björn 2025. SVA 132/2025. **E Höök, E Ågren**

Presentationer 2025, urval

36th European Cetacean Society conference, 12-16 maj, Ponta Delgada, Portugal

Moa Naalisvaara Engman, Aleksija Neimanis, Elina Thorsson Norbert van de Velde, Gustav Averhed, Julia Tibell, Ulrika Larsson Pettersson Causes of death and pathological findings in stranded seals in Sweden 2020–2024. Poster presentation.

Aleksija Neimanis, Elina Thorsson, Anna Roos, Moa Naalisvaara Engman, Gustav Averhed, Norbert van de Velde, Eva Wattring, Helena Eriksson, Robert Söderlund. Significance of *Erysipelothrix rhusiopathiae* in free ranging harbour porpoises (*Phocoena phocoena*). Oral and poster presentation.

Mariana Macieira, Linnea Cervin, **Elina Thorsson** Anthropogenic impact on Baltic and Skagerrak seals. Poster presentation.

Bo Yuan, Cynthia de Wit, **Aleksija Neimanis**, Anna Roos. Hydrophobic Pollutants in the Deep Sea: A Case Study on Sowerby's Beaked Whales. Poster presentation.

9th International Moose Symposium, 23 – 27 juni, Östersund

Karin Olofsson-Sannö, Erik Ågren, Jonas Malmsten, **Gustav Averhed, Caroline Bröjer, Dolores Gavier-Widén, Gete Hestvik, Aleksija Neimanis, Elina Thorsson, Henrik Uhlhorn**, Torsten Mörner. 77 years of moose disease surveillance at the Swedish Veterinary Agency.

WILDLIFE DISEASE ASSOCIATION 2025

73rd Wildlife Disease Association Conference, 27 juli – 1 augusti, Victoria, BC, Canada

Erik O. Ågren, Gustav Averhed, Elina Thorsson, Mats Lindblad, Heléne Duvgren, Kristina Busch, Eva Osterman Lind. From surveillance to action – collaboration to manage *Echinococcus multilocularis* hotspots in Sweden. Poster presentation.

Karin Olofsson-Sannö, Erik O. Ågren, Aleksija Neimanis, Erika Chenais. Community partnership for successful eradication of African Swine Fever: Challenges and lessons learned from the 2023 outbreak in wild boar in Sweden.

ESVP/ECVP conference, Turin, Italien, 27-30 aug.

Erik Ågren, Emma Höök, Gustav Averhed, Amy Bowman, **Henrik Uhlhorn**. Neoplasias in free-ranging wolves in Sweden – four cases from 77 years of wildlife disease surveillance. Conference poster.

Kunskapsförmedling

Kurs i besiktning av stora rovdjur

I juni hölls den årliga besiktningskursen på SVA tillsammans med organisatören Viltskadecenter (SLU), för Länsstyrelsens besiktningspersoner som ska besikta stora rovdjur som fålls under jakt,

Polisens utbildning i miljöbrott, grova jaktbrott.

Remissvar rörande vilt

Naturvårdsverket

Remiss av Naturvårdsverkets förslag till föreskrifter om trafikeftersök vid viltolyckor.

Remiss av förslag till föreskrifter om åtling och användning av åtlar vid jakt samt tillhörande vägledning.

Remiss av Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skyddsjakt på hjortdjur.

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Remiss av delbetänkande Vissa förändringar i jaktlagstiftningen SOU 2025:32

Remiss av betänkandet En ny nationell myndighet för viltförvaltning SOU 2025:50

Specialistutbildning

SVA är ett utbildningscenter för både patologi- och viltspecialister

Viltsektionen har under 2025 haft en veterinär *resident* under specialistutbildning till ECZM (*European College of Zoological Medicine*), inom specialiteten *Wildlife Population Health*, alltså viltpopulationshälsa.

På Viltsektionen finns två *Diplomates* inom ECZM, nu utbildningsansvarig respektive handledare för denne *resident*. Utbildningen delfinansieras av Marie-Claire Cronstedts stiftelse.

Därutöver har avdelningen fyra veterinärer med europeisk eller amerikansk specialistkompetens inom veterinär patologi (ECVP respektive ACVP).

Expertarbete

Viltsektionens medarbetare har 2025 varit delaktiga i följande expertråd och grupper:

Viltsjukdomsrådet

Naturvårdsverket/SVA: Dolores Gavier-Widén, Erik Ågren, Aleksija Neimanis. Suppleant: Henrik Uhlhorn.

SVA:s Viltövervakningsråd

Avdelningen för epidemiologi och sjukdomskontroll - Gunilla Hallgren, Karl Ståhl, Maria Nöremark Avdelningen för patologi och viltsjukdomar: Erik Ågren, Aleksija Neimanis.

SVA:s vetenskapliga råd Aleksija Neimanis, Ellinor Spörndly-Nees

SVA:s miljö- och klimatgrupp/Hållbarhetskommittén Emma Höök

SVA:s zoonoscenters beredningsgrupp

Henrik Uhlhorn för POV.

SVA:s FoU-samordnargrupp

Ellinor Spörndly-Nees

SVA:s expertgrupp för afrikansk svinpest

Erik Ågren

SVA:s Fjäderforum Caroline Bröjer

Klövviltsrådet (Jordbruksverket/Naturvårdsverket), SVA representant: Gustav Averhed

Jordbruksverkets viltreferensgrupp

SVA representant: Erik Ågren

Referensgruppen för invasiva arter

(Svenska Jägareförbundet), SVA representant: Caroline Bröjer

Marina informationscentralerna

SVA representant: Moa Naalisvaara Engman

EWDA European section, Wildlife Disease Association. EWDA ordförande: Erik Ågren

EWDA Network for Wildlife Health Surveillance in Europe: Kommitteemedlem Aleksija Neimanis

NWDA, Nordic section of Wildlife Disease Association: Styrelsemedlem Henrik Uhlhorn

Wildlife Health Community of Practice

Erik Ågren

ECZM European College of Zoological Medicine, Wildlife Population Health specialty

Caroline Bröjer *examination committee, resident programme director*, Erik Ågren *supervisor*

Journal of Wildlife Diseases Associate editors: Erik Ågren, Aleksija Neimanis

WOAH Focal point for wildlife Erik Ågren

HELCOM expert group marine mammals

Aleksija Neimanis, Elina Thorsson, Norbert van de Velde

BILD 26. Marina däggdjur som SVA obducerar bidrar till SVA:s expertkunskap om dessa djur.

Friskt vilt – Trygga människor

Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA är en expertmyndighet som genom diagnostik, forskning och rådgivning stärker Sveriges förmåga att bekämpa djursjukdomar som utgör hot mot kritiska samhällsfunktioner.

SVA:s motto är: Friska djur – trygga människor.

STATENS
VETERINÄRMEDICINSKA
ANSTALT

Besöksadress: Ulls väg 2B **Postadress:** 751 89 Uppsala

Tel: 018-67 40 00

e-post: sva@sva.se **Webb:** sva.se